

101/1 SOLNØRELVA

FYLKE: Møre & Romsdal
Kommune: Skodje og Ørskog

Nedbørfelt: 42 km²
Toppunkt: 807 moh.
Utløpspunkt: 0 moh.
Marin grense: 50 moh.
Kraftpotensial: 39 GWh
SP-kategori: III
Økonomiklasse: 5
Naturgeogr. region: 37f

Solnørelva har sitt utløp mellom Skodje og Sjøholt på nordsiden av Storfjorden.

Klimaet er hovedsakelig maritimt i de lavere delene, og går gradvis over i et maritimt fjellklima i høyere deler av nedbørfeltet. Topografien gir store lokale forskjeller. Normal årsnedbør er 1500-2000 mm.

Landskapet i vassdraget er generelt åpnere og har mindre markert relieff enn det som er vanlig i regionen. Variasjonen er imidlertid stor. I nord og vest er landskapsformene avrundete, mens landskapet i sør og øst er mer kontrastrikt med høyere fjelltopper og til dels stupbratte fjellsider. Elveløpet er vekslende, fra stilleflytende, svingete strekninger til trange elvegjel og fossefall. Det er en rekke større og mindre vann langs hovedelva, og i det relativt åpne landskapet setter de sitt preg på landskapsbildet. Karakteristisk er den store spennvidden i utforming fra skogstjern og grunne myrvann til større vann.

Berggrunnen i vassdraget består vesentlig av gneis. Det finnes betydelige områder med løsmasser i form av morene-og elveavsetninger.

Vassdraget har store områder med furuskog og furublandingsskog. I øvre deler av skogbeltet dominerer bjørkeskog. På solrike og lune steder, spesielt under marin grense, er det områder med edelløvkoger av alm, ask og hassel. Det finnes store myrområder innenfor vassdraget. Fattigmyr dominerer, men det finnes også lokaliteter med rikere myrtyper. Vannene er stort sett vegetasjonsfattige, men en del av dem har mer rikelig med vegetasjon. Fjellområdene har ordinær og karrig vegetasjon, og domineres av lynghei.

I områdene ved Nysetervatnet finnes det turistanlegg med hotell, kafe og hytter i forbindelse med at E69 går gjennom utkanten av nedbørfeltet. E69 krysser elva ved utløpet. Her ligger Solnør gård som har privat kraftverk med vann fra elva. Gjennom Solnørdalen går det fylkesvei, og her ligger det noen gårdsbruk. Et par kraftlinjer krysser nedbørfeltet.

Naturfaglige verdier

Det store arts mangfoldet i vassdraget med innslag av flere uvanlige arter gir vassdraget stor naturfaglig verdi. Vassdraget har klassisk forskningsverdi. Lett tilgjengelighet tilsier også en viss pedagogisk verdi. Det ligger på overgangen mellom indre og ytre kyststrøk på Sunnmøre og har typeverdi.

Solnørelva avviker i naturtype, flora og fauna fra de øvrige vernede vassdragene i regionen, som ligger lenger inn i fjorden.

Geofag

Berggrunnen består av en båndet amfibolittisk/feltsittisk gneis og hornblenderik magmatittgneis. Strøketningen er i overveiende grad øst-vest. Denne strukturetningen setter sitt preg på landformene.

Vassdraget ligger i et stort, skålformet og noe ovalt basseng. Fra sentrum av bassenget fører lave passoverganger mot øst, sør og vest. Bassenget med passforgreiningene er mest sannsynlig gamle, paleiske landformer. Utløpet fra bassenget går via Akslevollvatnet og er relativt smalt. Nedre del av vassdraget synes å være et yngre løp da dreneringen tidligere fulgte den åpne, vide dalen til nabovassdraget Fyllingsdalselva som renner ut i Engesetvatnet.

Det meste av nedbørfeltet er dekket av formløs bunnmorene av varierende tykkelse. Fluvialgeomorfologisk er området lite interessant.

*Middels verneverdi ***

Botanikk

Mangfoldet i vegetasjonstyper er stort innen vassdraget, og den regionale representativiteten er høy. Det knytter seg store interesser til samfunn i tilknytning til barskog- og blandingskogområdene i vassdraget. Disse områdene er en del av det største, sammenhengende naturlige barskogområdet i regionen. I løvskogpartiene i nedre deler av nedbørfeltet finnes flere sørlige treslag som er på eller nær nordgrensen for sin utbredelse. Det er registrert flere sjeldne orkideer i vassdraget. Utløpet er en verneverdig havstrandlokalitet. Av interesse i denne sammenhengen er også at det finnes botaniske registreringer og innsamlinger fra dette vassdraget fra mer enn hundre år tilbake i tida.

*Meget stor verneverdi *****

Landfauna

Solnørrelv er et svært artsrikt og variert vassdrag i ornitologisk sammenheng. Det representerer regionen godt. Vann og våtmarker utgjør en sentral og viktig del av nedbørfeltet, og i øvre del ligger Nysetervatnet naturreservat, som er en viktig hekke- og rasteplass for vannfugl. Utvalget av spurvefugl er stort og av disse finnes noen barskogsarter som gir vassdraget et østlig preg. Vassdraget har viktige funksjoner hele året: Hekking, næring, rasteplasser, overvintring. Inngrepene kan synes omfattende, men de fleste er trolig av en slik karakter at fuglelivet tar liten skade.

Hjort finnes i god og økende bestand, og har i de senere år i stadig økende grad overvintret innen nedbørfeltet. Rådyr har også vist en sterk økning, og det er åpnet for jakt i nedre deler av Solnørdalen. Alle de store rovdyrene mangler, mens rev, mår og mink er vanlige. Oter og grevling har også fast tilhold.

*Meget stor verneverdi *****

Vannfauna

Solnørvassdraget er middels variert mht. ferskvannsbiotoper, med høyt artsmangfold og tetthet av dyr, samt innslag av uvanlige arter. De sentrale deler av nedbørfeltet er påvirket av lokal begynnende eutrofiering. Vannfaunaen er representativ for regionen.

Solnørrelva har en laks- og sjørretførende strekning på 4,5 km, og er en attraktiv smålakseelv med god avkastning. I elva og vannene oppstrøms den lakseførende strekningen finnes det ørret. Det har vært drevet og drives en del fiskeribiologiske undersøkelser av Svarteløkvatnet, som er et godt fiskevatn.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Ved fjorden er det gjort funn som viser bosetning i hele forhistorisk tid, tilbake til eldre steinalders fangstkultur, med jordbruksbosetning allerede fra yngre steinalder. Ved Økslevollvatnet ligger en mulig gravrøys, her kan det ha vært fast bosetning i jernalderen. På Ørskogfjellet er det jernvinneplasser fra middelalder. Slike er sjeldne så langt vest.

Den gamle ferdselsveien mellom Romsdal og Sjøholt/Solnør passerer en viktig kulturgrense mellom Sunnmøre og Romsdal som kan føres langt tilbake i tid. Området peker seg derfor ut som interessant for å undersøke forhold omkring kommunikasjon, kulturpåvirkning og kulturgrenser. Solnør hovedgård er et sjeldent og verdifullt kulturminne. Den gamle embets- og lensmannsgården har fredet hovedbygning (1825) og stabbur. Hageanlegget fra 1860-tallet er delvis bevart, bl.a. med lysthus. Langs elva ved Solnør er det tufter etter en oppgangssag og kverner samt gårdskraftverk fra 1912. En del av den eldre seterbebyggelsen er bevart, men seterlandskapet er også preget av moderne hyttebebyggelse.

Kulturminnene er varierte og dekker et langt tidsrom. De har kunnskapspotensial av regional betydning. Solnør hovedgård er et spesielt verdifullt kulturminne og gården med kulturlandskapet rundt har store opplevelsesverdier. Elva er et sentralt element i kulturlandskapet, og flere kulturminner har nær tilknytning til vassdraget.

*Stor verneverdi ****

Friluftsjnteresser

Variasjonen i landskap og naturtyper gjør området særlig velegnet som tur- og utfartsområde hele året. Det er fine forhold for turer til fots og på ski, jakt og sportsfiske, bær- og soppstaking. Ørskogfjellet er innfallsporten til et større utfartsterreng som er ett av de aller mest benyttede friluftsområdene i fylket, særlig vinterstid. Dette er vurdert som et av de viktigste friluftsområdene av regional betydning i fylket. Atkomsten er lett, og det er opparbeidet parkeringsplasser. Her er også alpinanlegg, hytteutleie og hotell med restaurant og kafeteria. Området benyttes både av lokalbefolkningen og folk fra Ålesundsområdet; dvs at et befolkningsgrunnlag på ca 125.000 personer søker til dette som dagsturområde.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Innen vassdraget finnes 10 bruk med i alt ca 300 da dyrket jord og beite. De fleste bruk i vassdraget har gårdsdrift i kombinasjon med andre yrker. Driftsformen er allsidig med storfe, sauer og skogsdrift. Områdene rundt de øvre delene av vassdraget er en viktig del av f'rgrunnlaget for mange av gårdene. Flere av bygdene rundt har beitedyr her. Flere nydyrkingsfelt finnes, foreløpig er omkring 900 da dyrket i forbindelse med fellesbeite/fordyrkingslag i vassdraget. Det finnes 883 da produktiv løvskog og 2113 da produktiv barskog i nedbørfeltet. Samlet skogavvirkning er ca 450 m³/år. I området ved Svarteløkvatnet er ca 300 da grøftet og tilplantet for skogproduksjon. Skogbruket har gode forutsetninger for å kunne ekspandere.

*Stor verdi ****

Kraftressurser

En utbygging av Solnørelva kan skje ved å utnytte fallet mellom Svarteløkvatnet (Tomrevatnet) og sjøen. Svarteløkvatnet (kote 190) er tenkt regulert 11 m (+1 m, 10 m). Ørskogelva ovenfor ca kote 200 kan overføres til Svarteløkvatnet. Dette gir 39 GWh midlere årsproduksjon dyr kraft med kraftstasjon i Tomrefjorden. 2/3 av kraften er vinterproduksjon.

Alternativt kan kraftstasjonen plasseres ved Sjøholt i Storfjorden. Prosjektet er plassert i kategori III (12) i Samlet plan.